

Ријеч Пиве

Плужине, година VI, број 45/46, јануар/фебруар 2021. Бесплатан примјерак

КРИВОКАПИЋ У ПЛУЖИНАМА

Од симбола моћи до регионалног музеја

СТРАНЕ 8 - 11

**Јоји је
једанаестом
дјетету кумовао
предсједник
Тито**

СТРАНЕ 17 - 19

Знаменити калуђери Гломазићи

СТРАНЕ 20 - 22

**Одлазак љекара
и хуманисте на
којег је цијела
Пива поносна**

СТРАНЕ 14 - 15

УМЈЕСТО УВОДНИКА ЗАШТО ВОЛИМ ПИВУ

Мирослав Мишо Бакрач,
оснивач и почасни предсједник
Удружења писаца „Чегар“ Ниш

Када си рођен тамо гдје ти зенице упијају искричаве дурмиторске зоре, гдје си направио први корак и изговорио прву ријеч, гдје си први пут ударио главом у камен, гдје си одгојен у дому сиромашном у свему што чини материјалну страну живота а пребогатом у разумијевању и љубави, гдје су те учили како да постанеш човјек и како да станеш пред човјека, тамо гдје су те парали оштри церови чапорци који су ти јачали тијело и снажили душу, гдје си научио да пишеш прва слова и сричеш прве ријечи, гдје ти је најљепши дио живота, дјетињство, прошло у умилном загрљају планине са које су видици прелијепи и непоновљиви, гдје је најведрије небо и најслађа риба у ријечи, гдје се рађају, расту и живе најљепши дурмиторски бисери људи... како све то не вољети?

Како не вољети своју Пиву?

А, онда кренеш једнога дана, како се говорило у мојој Пиви „у свијет“ и све то оставиш. Али не заборавиш. Никада не заборавиш.

У дубини душе нагомилана љепота на звуцима чакалица и чактара, поју птичје пјесме из лугова и омара, ноћнику који умива лице, руменилу љетњих сутона и хуки зимске вејавице исијава сјећање.

Носталгија те прогони ко крвник. Пред њом нема узмицања, и свешто се више одмичеш од дјетињства све је упорнија и незаситија, Зато као у

причи о монаху коме невоља није дала да настави пут па је стао пред њу, натоварио је на леђа и продужио тамо гдје је кренуо, накркачиш је, понесеш са собом и са њом живиш. И није ти тешка. Са њом се осјећаш свој и припадаш тамо гдје стварно јеси, завичају у који те стално враћа. Постајеш свјестан да онај ко у срцу носи завичај никад му не недостаје љепота.

Мени завичај испуњава цијело срце из кога ме његова љепота грије. Грије ме љепота предјела, планина, урвина, точила, потока и ријека. Љепота људи. Историја и духовност краја који је био у саставу прве српске средњовјековне државе, који је српској историји, духовности култури дао четири српска патријарха, једног владику, једног архимандрита, Стојана Чупића Змаја од Ноћаја и још четири Карађорђево војводе, Пивљанина Баја, Лазара Социцу, Вули Јаглику Ацић, Милована Глишића, двојицу великих везира Отоманске царевине: Мехмедпашу Соколовића и Ахметпашу Херцеговића...грије ме.

Како, онда, не вољети завичајну Пиву?

У сталној вези са Пивом кроз мисао и сјећање ја постојим. Без тога сам празан и растргнут. Стално сам на путу за ону Пиву за коју Бошко Пушоњић рече:“Пива је пут од љепоте природе ка љепоти духа!“

Ја за то живим. И зато волим Пиву.

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће “Наша Пива” д.о.о. Лист је подржан од Министарства културе.

Главни и одговорни уредник: Радмило Тадић	Уређивачки одбор: др Раденко Пејовић, др Златко Булић, Наташа Лучић, Миленко Мишко Мићановић, Мироје Вуковић, Жељко Шапурић
	e-mail: rijec.pive@gmail.com

Предсједник Општине Плужине Мијушко Бајагић рекао је на тврдње Електропривреде да уговорене обавезе настале по основу изградње ХЕ "Пива" и потапања територије општине, нијесу реализоване јер локална управа није ријешила имовинско-правне односе, као и да ЕПЦГ нема даље обавезе према Општини, јер је уговор истекао 31.12. 2014 године.

Бајагић је навео да одлазећи менаџмент ЕПЦГ сам себе демантује, јер ако немају било какве даље обавезе према Општини, како то да су прошле године, како су сами истакли, урадили највећи дио посла везан за кружну саобраћајницу, а да је преостало да се у току ове грађевинске сезоне окончају финални радови.

Бајагић истиче да локална управа неће пропустити шансу да тражи да оцјену усклађености поступања са законом дају надлежни судски органи.

Подсјећа да је ЕПЦГ изградњом „ХЕ Пива“ 1975. године због потапања читавог градског насеља и изградњом акумулације, преузела обавезу да изгради инфраструктурне објекте који би у новом насељу омогућили нормалан живот становништву.

„Међутим, поступајући као и сада, тражећи непостојеће разлоге као оправдање, одлагала је извршење обавеза. Уљуљкана у огромним средствима које је приходовала 'ХЕ Пива', који се могу мјерити десетинама милиона еура на годишњем нивоу, није се обазирала на тешке услове живота и рада житеља у општини Плужине, који су узроковани прије свега изградњом ХЕ 'Пива' и потапањем најљепшег дијела општине, те иселења породица са својих огњишта и расељавања широм Југославије“, навео је Бајагић.

Подсјетио је да нови градски центар пола вијека функционише без колектора са пречистачем отпадних вода, са једном улицом којом се улази и излази из насеља, без изграђених објеката за бављење културним и спортским активностима, без

ПРЕДСЈЕДНИК МИЈУШКО БАЈАГИЋ ПОРУЧИО ЕЛЕКТРОПРИВРЕДИ

Џаба вам бахатост и спрега са ДПС-ом Плужине нијесте могли дисциплиновати

ОДЛАЗЕЋИ МЕНАЏМЕНТ ЕПЦГ САМ СЕБЕ ДЕМАНТУЈЕ, ЈЕР АКО НЕМАЈУ БИЛО КАКВЕ ДАЉЕ ОБАВЕЗЕ ПРЕМА ОПШТИНИ, КАКО ТО ДА СУ ПРОШЛЕ ГОДИНЕ, КАКО СУ САМИ ИСТАКЛИ, УРАДИЛИ НАЈВЕЋИ ДИО ПОСЛА ВЕЗАН ЗА КРУЖНУ САОБРАЋАЈНИЦУ, А ДА ЈЕ ПРЕОСТАЛО ДА СЕ У ТОКУ ОВЕ ГРАЂЕВИНСКЕ СЕЗОНЕ ОКОНЧАЈУ ФИНАЛНИ РАДОВИ

уређеног простора у насељу, а да је све то био један од предуслова за реализацију пројекта хидроелектране.

„До 31.12.2020. године Електропривреда је извршила 20 одсто предузетих обавеза. Очигледно је да одлазећи менаџмент ЕПЦГ наставља своју вишегодишњу праксу сваљи-

вања одговорности на друге, све у циљу показивања лошег односа према општини Плужине, коју нијесу могли 'дисциплиновати' игнорисањем, бахатим понашањем, истицањем моћи у спреси са државном ДПС власти и сталним покушајем да зауставе развој општине“, закључио је Бајагић.

Предсједник Владе Црне Горе проф. др Здравко Кривокапић боравио је 4. јануара у првој званичној радној посјети општини Плужине, током које је разговарао са предсједником Општине Мијушком Бајагићем. То је прва званична посјета премијера Кривокапића једној општини од кад је постао предсједник Владе.

Премијер Кривокапић и господин Бајагић разговарали су о многим темама, као и о проблемима који оптерећују ту општину. Један од горућих је, како је истакао Бајагић, незапосленост.

„Ми смо само за годину остали без хиљаду радних мјеста. Мислим да је то огроман број и за Никшић и Подгорицу, а не за Плужине“, казао је Бајагић.

Бајагић истиче и да би требало обновити мрестилиште, а неопходна је, како каже, и изградња спортске хале.

Премијер Кривокапић је казао да ће Влада пружити подршку бројним инфраструктурним пројектима и учиниће све да оживи пивски крај, који је, како је рекао створен за развој пољопривреде и сточарства.

Премијер Кривокапић је казао да увознички лоби уништава домаћу производњу и да Влада то жели да промијени.

„Влада ће бити гарант, да све што пољопривредници произведу буде откупљено“, поручио је Кривокапић.

Премијер је након састанка са руководством општине Плужине, коме је присуствовао предсједник СНП-а, Владимир Јоковић, обишао и некадашњу Пилану Брезна, која одавно није у функцији.

Премијер Кривокапић је током посјете Плужинама обишао и пољопривредно газдинство Тодоровић у Брезнима, које се бави производњом сира.

„Захваљујем се породици Тодоровић на срдечној добродошлицы и топлим дочеку. Ова посјета је порука да ће Влада учинити све да помогне пољопривредним произвођачима и да их стимулише да наставе са производњом“, казао је премијер Кривокапић.

ПРЕМИЈЕР У ПЛУЖИНАМА

ЗДРАВКО КРИВОКАПИЋ ЗА ПРВУ РАДНУ ПОСЈЕТУ ОПШТИНАМА ИЗАБРАО ПЛУЖИНЕ

Водич за грађане кроз градски буџет Плуџина

Како би грађане упознали на који начин се троши њихов новац, Општина Плуџине је урадила Грађански водич кроз Одлуку буџета Општине Плуџине за 2021. годину, и објавила га на страници Општине.

“Циљ нам је да на једноставан и сваком разумљив начин покажемо како ће се новац који локална управа прикупља од грађана и привреде потрошити“, пише у уводном обраћању председника Општине Мијушка Бајагића. Буџет Општине за ову годину износи 5,256 милиона еура, па ће каси ове поддурмиторске општине бити већа за око милион еура у односу на годину раније.

“Грађански водич следећи је корак у нашој намери да кроз транспарентан приступ омогућимо учешће грађана у раду локалне управе и боље их информишемо о буџету Општине. Политика је права само ако је добра за људе: ако је свима данас боље него што је било јуче а ако ће нам сјутра бити боље него што је данас“, поручио је Бајагић.

Водич је урађен у склопу пројекта „Јачање транспарентног и одговорног управљања јавним финансијама у Црној Гори“, који подржава Министарство финансија Републике Словачке, а спроводи Министарство финансија Црне Горе и УНДП.

Министар Стијовић у радној посјети Општини

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде Александар Стијовић боравио је у фебруару у Плуџинама гдје се током радне посјете састао са председником Општине Мијушом Бајагићем. На састанку је било ријечи о неопходност порибљивања Пивског језера, што је иначе обавеза Електропривреде, Министарства и Општине, као и о стању локалних путева.

Поред осталог, разговарало се и

о валоризацији шумског богатства и природних љепота Пиве, те сарадњи Управе за шуме и Парка природе у вези рационалне експлоатације шума и раду ловишта посебне намјене.

Министар Стијовић је истакао да Плуџине заслужују бољи третман, те да је вријеме да Влада исправи деценијско неправедно запостављање Пиве, као једне од сјеверних општина са изузетним природним богатством.

Празник првог српског архиепископа и просвјетитеља, Светог Саве, због епидемије обиљежен је скромно у свим храмовима Епархије будимљанско-никшићке, као и традиционалним Светосавским академијама које су одржане онлајн.

Свети Сава је слава свеколиког српског народа, а из њега су истицали извори живе воде, који нас заплускују и данас, рекао је протојереј Миодраг Тодоровић на академији у Плуџинама, додајући да Светог Саву славе ђаци и студенти и учитељи.

Као једна жива икона те Савине бесмртне воде, истакао је Тодоровић, били су проврели извори народа светосавског духа у литијама. Тај светосавски пут, каже он, још једном освештао је читаву Црну Гору и учинио је оазом мира и братске љубави.

– За вријеме свог земаљског живота сваки дан рађаше на томе да свој народ охристинови и учини га спремним за сусрет са Христом. И ево ове године помоћу Св. Саве и свих светих, наш народ ће се, надамо се, измирити, обожити, благословити, превазићи ове подјеле и раздоре – казао је Тодоровић.

Јеромонах Јефтимије је рекао да манастир Пива има три лика Светог Саве. „Један лик Светог Саве налази се на иконостасу заједно са Светим Симеуном Мироточивим. Икона је огребана, јер је према предању један Турчин оштетио, желећи да напакости народу који је волио да цјелива Светог Саву“, казао је Јефтимије.

„Сликар Јован, који је иначе радио многе фреске и иконе у манастиру, икону Светог Саве је, претпоставља се осликао 1639. године“, рекао је јеромонах Јефтимије..

Аутор онлај академије у Плуџинама био је Марко Ђокић, а у оквиру програма о Пивском манастиру говорио је игуман јеромонах Јефтимије, а учествовали су чланови КУД „Пива“. **Б.Б.**

Светосавска академија

Једна од фресака Светог Саве у манастиру Пива

Са Светосавске академије

Јеромонах Јефтимије

**ОБНОВА КУЛЕ ЛАЗАРА
СОЧИЦЕ НА ГОРАЊСКУ**

**Од симбола
моћи до
регионалног
музеја**

Гроб Лазара Сочице

Поред историјске поставке, биће мјеста и за природњачки дио, за, како то рече Слободан Делић, директор Парка природе “Пива”, спој човјека и природе.

Богато историјско наслеђе Пиве од ове године биће сабрано на једном мјесту - у регионалном музеју који ће бити смјештен у кули чувеног јунака Лазара Сочице, у селу Горанско.

Поред историјске поставке, биће ту мјеста и за природњачки дио, за, како то рече Слободан Делић, директор Парка природе “Пива”, спој човјека и природе.

“Ту смо конципирали да има више прича. Прва прича је историјска, у главној кући, кули Лазара Сочице. Ту ће бити историја Пиве од првих налазишта и историјских података о постанку човјека на овим просторима. У том дијелу ће бити једна просторија која ће описивати живот Лазара Сочице, ту ће бити неки његови лични предмети. У једном дијелу, на око 100 квадрата, дошли смо на идеју да је најбоље да направимо природњачки музеј, с колегама из Природњачког музеја Црне Горе. Размишљали смо да је у Пиви спој човјека и природе направио једну причу која и данас траје. Ето, и Парк природе који постоји показује колике су природне вриједности овог краја”, казао је Делић за “Вијести”.

Биће ту, објашњава он, и сувенирница, кацеларијски простор, угоститељски дио, али и апартман за смјештај гостију и сала за састанке.

“И породица Вукотић има дио легата у том простору. Чим временски услови дозволе почеће радови које ће извести фирма ‘Кото’. Надам се да ће до јула-августа све бити завршено и да ћемо имати један нови туристички производ на задовољство свих људи који се баве туризмом у Пиви. Дошло је најзад на ред да се и кула заврши и буде уврштена у туристичку понуду Пиве и да и она исприча своју причу”, казао је Делић и додао да највећи дио финансира Министарство културе, а дио и Општина Плужине.

Проф. др Перко Вукотић, коме је

војвода Лазар био прадед, казао је да је Лазаревим потомцима драго што ће кула коначно бити претворена у музеј.

“Било нам је жао да пропада, а плашили смо да се не претвори у неке профане ствари попут кафане. Радо смо се одрекли својих насљедних права у корист такве иницијативе и радујемо се што ће се ту створити једно лијепо мјесто гдје ће моћи да се учи о историји Пиве и војводи Лазару. Надам се да ће се остварити идеја да то буде ‘жива кућа’ гдје ће долазити културни и научни ствараоци који ће се краће или дуже вријеме ту задржавати и стварати. Да то не буде само мјесто сјећања на оно што је било, већ живо мјесто стварања, културни допринос данашњици и будућности”, казао је Вукотић.

Врата куле затворена у јесен 1987. године

Кулу је Лазар Сочица саградио у другој половини 19. вијека и била је једна од највећих и најљепших кућа тога времена у Црној Гори.

Учитељ у пензији Сретен Цицмил, кога Пивљани увијек топло препоруче када треба наћи “најбољег саговорника о кули”, присјетио си и када су врата тог велелепног здања била посљедњи пут отворена.

“Кула је саграђена 1864. године. Лазар је саградио кулу на три нивоа: приземље, спрат и поткровље површине 350 метара квадратних. Потом је испред куле, цијелом дужином дворишта подигнут помоћни објекта површине 350 метара квадратних, као и камени зид висине око два метра који јој даје авлијски изглед. На њима су уграђене пушкарнице”, казао је Цицмил показујући отворе на кули.

Послије Лазареве смрти, кула је прешла у власништво његовог сина Риста-Муја, који је погинуо у Другом свјетском рату. Како Муја није имао дјеце, имовина Лазара Сочице је 1946. године постала државно власништво.

Послије Другог свјетског рата, кула је претворена у ђачки интернат, затим простор за смјештај ми-

(из техничке документације)

Сретен Цицић

Слободан Делић директор Парка природе "Пива"

лиције и наставника, а једно вријеме је коришћена и као омладинска сала за партијске састанке и културно-забавни живот и игранке.

"Задња игранка у овој кули одржана је негдје у јесен 1987. године. Ја сам тада с омладином Горанска и ђацима припремио један културно-забавни програм и после завршетка нашег програма омладина је наставила са игранком. То је била посљедња игранка. Од тада је кула

препуштена сама себи, није имала никакву употребну функцију и почело је њено урушавање", присјећа се учитељ у пензији.

Мјештани Горанска су на збору у јесен 1999. године прикупили 9.320 марака и покренули иницијативу да се формира Одбор за обнову куле.

СО Плујине је ту иницијативу прихватила и наредне године формирала Одбор.

"Општина Плујине, истакнути

поједници и све привредне организације са територије општине које су тада упјешно пословале, донирале су извјесна средства, па је њена адаптација почела 2001. године. Тада је подигнут помоћни објекат, конаци, добрим дијелом је урађен и авлијски објекат, а на кули је постављена кровна конструкција и покривена је плехом. Постављена је и дрвена столарија и када су средства утрошена, са радовима је прекинуто. Опет се 2008. године нешто средстава прикупило, па је почела унутрашња изградња, кречење, постаљање подова и 2010. је прекинуто са радовима", казао је Цицић.

Након договора Министарства културе и Општине Плујине, крајем 2019. године, да кули Лазара Сочице удахну нови живот, кав овакво здање одавно заслужује, кула, која је добила статус културног добра, ове године ће поново отворити врата. Овога пута, као регионални музеј.

"То је требало много раније да буде. Мислим да је то заслужио војвода Лазар Сочица", закључио је Сретен Цицић.

Пива моја, а управа твоја

Чувени пивски јунак Лазар Сочица био је човјек који је, како истичу многи савременици, био испред свог времена. Остало је записано да је краљ Никола, који је Сочицу због храбрости, одважности и брзине прозвао Муњица, свјестан војводине снаге, казао:

"Лазаре, Пива моја, а управа твоја". "Шого Николић, сердар Жупски, казао је да од Гацка до Капе Морачке нема бољег јунака од Лазара Сочице, док је војвода Перко Вукотић казао да у цијелој Херцеговини није видио бољег јунака од Лазара. Гатачки војвода Богдан Зимоњић, иде још даље и каже да у свој Црној Гори и Херцеговини нема бољег јунака од Лазара Сочице кога ставља испред Марка Миљанова и Миљана Вукова", казао је учитељ у пензији.

Није Лазар само на сабли био вјешт. Био је у своје вријеме "најнапреднији дух, најкултурнији сељак,

Кула са помоћним објектима

радник и домаћин, стваратељ, реформатор, социјални и привредни политичар".

"Да је имаш шире оквира, да се историја нашалила с њим да му додијели озбиљније мјесто и друго поприште, он би без сумње чуда начинио и твораштвом премашио многе наше великане. Овако пак, у сиромашној Црној Гори, у беспутној и планиској Пиви...он је успио да проживи на Горанску живот највећег господина, културнога поглавице, да умре у Црној Гори као најбога-

тији човјек, као једини човјек на нашем селу који је у своју кућу могао примити и лорда и грофа, и који је о својем господству и радљивости оставио спомен докле је Пиве", записао је у "Политици" 1931. године приповједач и путописац Григорије Божовић.

Остали само потомци војводине кћерке Јоке

Данас од Лазара Сочице, који је умро 1910. године и сахрањен испред

цркве Св. Јована у Плујинама, има потомака само по женској линији.

Лазар је са супругом Јованом, која је била родом од Тасоваца из Требиња, изродио 17 дјеце. Прво петоро дјеце је умрло одмах након рођења, док друго четворо дјеце није имало ни пола године када је умрло.

Онда је крајем 80-их година 19. вијека доживио праву породичну трагедију. Прво му је умрла супруга Јована, а убрзо за њом и петоро дјеце, тако да су му остала само два сина, Мујо и Бећо, и кћерка Јока.

"Како је војвода много пажње давао образовању, а дјеца му била добри ђаци, Муја је спремао за Париз да буде правник, а Бећа за Беч, да се школује за љекара. Нажалост, и Бећо је умро и његова смрт је војводи теже пала од свих осталих", испричао је Цицић.

Мујо је у Првом свјетском рату био командант Пивског батаљона, а у Краљевини Југославији бан Зетске бановине и перјаник. Био је ожењен од Вукотића, а убијен је у Никшићу 1943. године.

Војводини потомци остали су само по женској линији. Кћерка Јока била је удата за чувеног барјактара Перка Вукотића.

Светлана Мандић (Вијести)

(из техничке документације)

Радомир Бајо Јојић је рођен на Пишчу 1942. године, сада живи и ствара у Београду.

Сав свој радни вијек провео на пословима културе и образовања. Од седамдесетих година је објављивао прилоге у пољопривредној ревији Село, Политици, Побједи, Новостима, у Експрес политици, Просвјетном раду, листу просвјетних радника Црне Горе, Дану, Вијестима, листу Чукарица. Његови радови су објављени у антологијама; „Песме о мајци“, „Дурмиторски пјеснички вијенац“, „Здравица љубави“, „Спас планете“. Био је сарадник код издавања монографије „Београд у трећем миленијуму“ и монографије „Црна Гора“ (1976). Своје радове Радомир објављује у часописима Умно, Јесењин, Анђео пламен, Ада, Поети, у ревији Македонска виделина, алманаху Стихор речи и другим.

Јојић је до сада објавио осам књига прича, три збирке пјесама и три публистичке књиге. С обзиром на то да се до сада није огледао у романској форми, а да прозне књиге бројем далеко превазилазе пјесничке књиге, с разлогом се може рећи да је он приповједач, који приповијетку и кратку причу пише као свој аутентични умјетнички облик. Његова проза једним дијелом ослања се и на поетску имагинацију, а највише на непосредне животне прилике и начин живота у завичају, садашњем и нешто ранијем времену. Бајо у дјелима користи своје богато искуство и веома добро познавање конкретног живота, изворног народног језика и обичаја. Његова литерарна сведочанства времена и завичаја имају општи животни, а тиме и општи књижевни значај. У књигама: „Приче с Пивске планине“, „Бундос“, „Приче о Мију“, „Прегршт прича“, „Бевич камен“, „У дубинама времена“, „Приче из Пиве“ и „Незаборав“, примјетна је његова споспособност да књижевним средствима дочара живот у завичају. Послије прве књиге, продубљивао је и проширивао тематске оквире своје прозе. Поред садржине, језичког богатства, мноштва разноврсности ликовна идентификована је и структура писања. Приче

**РАДОМИР БАЈО ЈОЈИЋ СВОЈЕ
КЊИГЕ ПОСВЕТИО ПИВИ**

Поезија са аромом завичаја

У КЊИГАМА МАКСИМАЛНО КОРИСТИ СВОЈЕ БОГАТО ИСКУСТВО И ВЕОМА ДОБРО ПОЗНАВАЊЕ КОНКРЕТНОГ ЖИВОТА, ИЗВОРНОГ НАРОДНОГ ЈЕЗИКА, ОБИЧАЈА. ЊЕГОВА ЛИТЕРАРНА КАО СВЈЕДОЧАНСТВА ВРЕМЕНА И ЗАВИЧАЈА ИМАЈУ ОПШТИ ЖИВОТНИ, А ТИМЕ И ОПШТИ КЊИЖЕВНИ ЗНАЧАЈ

Радомир Бајо Јојић

су документоване, мотивски разноврсне, вјерне стварним приликама и животу Пишча и Пиве. Веома је истакнута етнолошка основа прича. То су прави и богати извори знања и информација о Пиви које више нема и та проза припада такозваној зави-

чајној књижевности, и то оној врсти у којој је описано обиље, разноликости и богатство живота у завичају.

Марко Недић каже да Јојић „мајсторски приповједа и износи пред нас, као на длану, један живот пун горчине и ведрине и људски усуд да се живот ма какав он био мора преживјети“. На једној страни, тврди Недић, невјероватан је број ликовна и лица који се појављују у Јојићевом причању, као на филмској траци и та чудна и невјероватна енергија која на њих зрачи, захваљујући пишчевом вјештом казивању, сугестивношћу на стварању слика. На другој страни су слике природе, раскошне и убједљиве. Језик и разговор сочан, савијен у призор, у најтоплији кутак гдје му је потаман, гдје је свака ријеч на својем мјесту.

– Писац свјесно не измишља причу него се препушта сјећању, не комбинује догађаје, него их пушта да се сами нижу, живот је сам најбољи и највећи драматичар и редитељ. Све то писац пропушта кроз густо књижевно сито и лаку хуморску ведрину која се као стилско обележје ове прозе намеће као врхунско мајстор-

ство и својство – сматра Недић..

Највећа вриједност књиге Игре и забаве у Пиви је у томе, каже академик Петар Влаховић, што је Радомир сабрао и обухватио све видове играчког и забављачког стваралаштва које се његовало у Пиви. Многе од ових игара се више не одржавају и не играју, јер су се измијениле животне прилике. Али ови описи игара остају као сведочанство о животу који има значај и за савремене и за будуће нараштаје Пивљана па и шире за науку. Академик Петар даље каже за књигу „Приче о Мију“ да је основна поука у овој књизи, која иначе плијени љепотом стила и садржаја, да је човјек у центру свега и да због тога мора у свим приликама добро да води рачуна о свом идентитету и вриједностима живота.

Радомир Бајо Јојић објавио је збирку пјесама „Дурмиторска праскозорја“, а о њој Лазар Божовић каже да је „аутор успио да напише збирку даровницу, намијењену свом завичају, да је окити богатим цвјетним вртовима препуним заносних мирисних завичајних трава разбарушених боја пивских врлети и дурмиторских вртова“.

Мићо Цвијетић за збирку пјесама „Пивска сновиђења“ каже да Јојићева поезија „доноси арому пивског завичаја и минулог времена“, а књижевник Радомир Мићуновић да су „језичке вриједноснице посебност ове збирке, реafirмацијом заборављених ријечи и локализама, и сликовитошћу значења, и те како богате представу о времену и простору“.

Радомир је док је био предсједник Клуба писаца Чукарица покренуо конкурс љубавне и родољубиве поезије под називом „Песничко пролеће Чукарице“, до сада је објављено 13 Зборника у којима је Одговорни уредник. У Клубу је покренуо и пјеснички часопис АДУ. До сада су објављена 23 броја. Техничко уређење и избор корица управо врши Радомир.

Сем наведених приповједачких књига Радомир је објавио: „Турцизми

ТАЈНИ КУТАК СЈЕЋАЊА

Књижевница Радојка Милошевић поручује да се у збирци пјесама „Распукле зоре“, ауторове мисли „радо враћају незабораву и успоменама, евокацијама које је сачувао у свом тајном кутку сјећања“. У пјесмама су „наглашене лирске координанте кроз које се пјесник креће, не само понирањем у сјећање у свој младалачки живот него и у стање душе, која је у Пиви изгледа много другачија“.

у пивском говору“, „Игре и забаве у Пиви“ и „Завичајне записе“.

Својим пером Радомир Бајо Јојић учинио је своју постојбину постојаном и никад заборављеном. Кроз приче указао нам је на блискост човјека и природе.

Радомир се одужио свом завичају, па богме га и задужио - не само да

га је представио свијету него, и породицама и појединцима, а нарочито млађима у Пиви пишући језиком и говором Пиве. Јојићеве пјесме су ушле и у антологије а неке и превођене. Радомир Бајо Јојић је члан удружења писаца Црне Горе и Србије.

Р.ТАДИЋ

Кућа Радомира Баја Јојића

ДР РАДЕНКО ДОНДИЋ (1953 - 2021)

**ОДЛАЗАК ЛЈЕКАРА И
ХУМАНИСТЕ НА КОЈЕГ ЈЕ
ЦИЈЕЛА ПИВА ПОНОСНА**

Др Дондић читав радни вијек провео у Плужинама

Пива је остала без још једног од угледних племеника, без човјека који је Пивљанима и њиховом здрављу посветио цијелу радну каријеру. Др Раденко Дондић напустио нас је послје четири деценије рада у Пиви. Памтићемо га као изузетног љекара и хуманисту који је и у подне и у поноћ био ту да пружи помоћ свим грађанима којима је она била потребна. Био је племенит и брижан љекар, који је о свим пацијентима бринуо једнако, трудећи се да им помогне. Када би некога од Пивљана упутио на лијечење у други град, није престајала његова брига и жеља да помогне. Звао је колеге из других градова, питао да ли

је пријем пацијената у реду, како се осјећају шта се може предузети за његово излечење...

Овај тихи ненаметљиви љекар, један је од Пивљана који је за свој крај учинио све што је могао, борећи се за здравље и животе племеника и свих другх којима је била потребна медицинска помоћ.

Др Раденко рођен је 1. септембра 1953. године у Дондићима, од оца Лазара и мајке Винке, рођене Чавић. Основну школу похађао је на Пишчу и на Трси. Гимназију у Никшићу завршио је 1972. године. Медицински факултет у Београду завршио је 1979, а одмах потом, 1. марта исте године почиње да ради у здравственој ста-

ници у Плужинама, гдје је посвећен послу остао све до смрти. Фактички је из плужинске болнице, отишао у подгоричи Клинички центар и преминуо.

Овај врсни љекар специјализирао је медицину рада, а диплому специјалисте стекао је 1993. године.

Др Раденко је добитник награда резервних војних старјешина, ХЕ „Пива“ и Црвеног крста Црне Горе.

Иза њега су остали супруга Зорица, рођена Миличић и троје дјеце – Миливоје, Мирослава и Милутин.

Породица, рођаци и сви Пивљани остали су без узорног и угледног човјека, који је својом честитишћу и својим радом оставио неизбрисив траг.

ШКОЛА СКИЈАЊА

ТЕРЕН НА ГОРАЊСКУ ИДЕАЛАН ЗА ПОЧЕТНИКЕ

УЧЕСНИЦИ ТИЈЕЛИМА ИСПИСАЛИ СЛОВО Љ
НА СНИЈЕГУ У ЗНАК СЈЕЋАЊА НА ОСНИВАЧА
ПРОФЕСОРА ЉУБОМИРА ЈОКОВИЋА

И ове године успјешно је на Го-
рањску радила школа скијања,
коју је похађало 45 полазника.
Према ријечима, инструктора Горана
Вуковића, сви полазници су били ус-
пјешни и за кратко вријеме савладали
су скијашке вјештине.

-Они најмлађи већ другог дана по-
стизали су стабилност на скијама, а
онима старијим, односно студенти-
ма можда је био потребан само дан
више. Послије шест дана обуке, сви
су били спремни да скијају на било
којем црногорском скијалишту –

рекао је Вуковић.

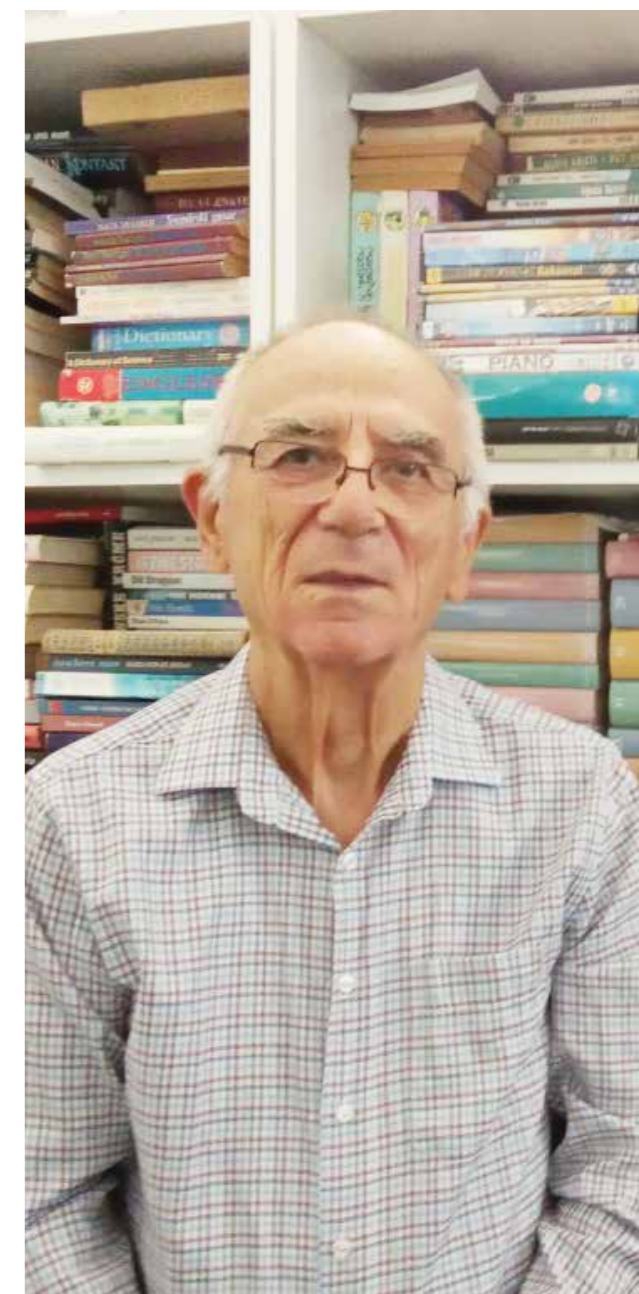
Школа је основана прије десет ко-
дина, а њен утемељивач је био по-
којни професор Љубомир Јоковић.
У знак сјећања на Љубомира, скија-
ши су се посторијили и тако форми-
рали слово Љ, а фотографија која је
тада направљена изазвала је велику
пажњу на друштвеним межама, а на
свој сајт поставила је подгоричка
ОШ „Вук Караџић“ у којој је покојни
Љубомир радио последњих година.

Вуковић, који је од старта укључ-
ен у активноти школе скијања, ка-
зао је да је ове године снијега било
довољно, те да је добро служио ски
лифт дуг 250 метара и да је терен на
Горањску један од најбољих за поче-
тнике у Црној Гори.

Похађање школе помогла је
Општина са којом НВО „Љубитељи
скијања“ има веома успјешну са-
радњу, тако да су шестодневну обуку
млади скојаши похађали уз симбо-
личну цијену. Р.Т.

ЈОЈИ ЈЕ ЈЕДНАНАЕСТОМ ДЈЕТЕТУ КУМОВАО ПРЕДСЈЕДНИК ТИТО

ЈЕДНОГ ЛЕПОГ ЈУЛСКОГ ДАНА ПОЛАЗИМ НА ПУТ,
ВАДИМ ВОЗНУ КАРТУ ЦРВЕНКА-НИКШИЋ, НЕМАЈУЋИ
ПРЕСТАВУ О ДУЖИНИ И ТРАЈАЊУ ПУТА. КРЕЋЕМ ИЗ
ЦРВЕНКЕ ОКО 11 ЧАСОВА ЗА СОМБОР ГДЕ ПРЕСЕДАМ
ЗА БОГОЈЕВО И ХВАТАМ ВОЗ ЗА ВИНКОВЦЕ. У
ВЕЧЕРЊИМ САТИМА СА ПУТНИЧКИМ ВОЗОМ ЗА
САРАЈЕВО У КОЈЕ СТИЖЕМ У ЈУТАРЊИМ ЧАСОВИМА,
НА НОВОЈ ЖЕЉЕЗНИЧКОЈ СТАНИЦИ. НАСТАВАК
ПУТА У ПОПОДНЕВНИМ САТИМА ИЗ САРАЈЕВА
СА ЖЕЛЕЗНИЧКЕ СТАНИЦЕ УСКОГ КОЛОСЕКА,
И УКРЦАВАМ СЕ У ВОЗ ЗВАНИ ЋИРА НА ПУТ ЗА
НИКШИЋ. НАВИКНУТ НА ВОЈВОЂАНСКУ РАВНИЦУ,
ПРЕДЕО КРОЗ КОЈИ ПРОЛАЗИМ ПЛАНИНСКИ А
ВОЗ НА МОМЕНТЕ ИДЕ БРЗИНОМ ПЕШАКА И ВУКУ
ГА ДВЕ ЛОКОМОТИВЕ УЗ ИВАН ПЛАНИНУ, ТЕ СЕ НЕ
СКИДАМ СА ПРОЗОРА ЧУДЕЋИ СЕ ЛЕПОТИ ПРЕДЕЛА
КРОЗ КОЈЕ ПРОЛАЗИМО. ВАГОНИ ВОЗА БИЛИ СУ У
УНУТРАШЊОСТИ ОД ДРВЕНИХ КЛУПА, БЕЗ ОЗНАКА
СЕДИШТА А У НАШЕМ ВАГОНУ СА ПЕДЕСЕТ ПОСТО
ВИШЕ ПУТНИКА НЕГО ШТО ЈЕ КАПАЦИТЕТ ВАГОНА,
АЛИ СУ СЕ ПУТНИЦИ МЕЂУСОБНО СОЛИДАРИСАЛИ
УЗ ОБИЉЕ ШАЛА И ИНТЕРЕСАНТНИХ ПРИЧА
ПУТНИКА. ДРУГИ ДАН ПУТОВАЊА БЕЗ СНА, А
ЈА НЕ ОСЕЋАМ УМОР, КОЈИ ЈЕ ПОТИСЛА МОЈА
РАДОЗНАЛОСТ. ДОК СЕ ГОД ВИДЕЛО БИО САМ
НА ПРОЗОРУ И УЖИВАО ПОСМАТРАЈУЋИ ПРЕДЕЛЕ
КРОЗ КОЈЕ СМО ПРОЛАЗИЛИ. ТЕК ЧЕТВРТОГ ДАНА,
АУТОБУСОМ ИЗ НИКШИЋА ПОЛАЗИМ ЗА ПЛУЖИНЕ, А
ПОТОМ ПЈЕШКЕ КА БОРИЧУ

Пише: Милан КЕЦОЈЕВИЋ

Боричје братственици из Македоније, Војводине, Гајтана, Крушевца, Београда

Сутри дан по доласку обилазим и катун стрица Милете Бошкова. Код њега пун катун чељади, стрина Цвијета, баба Милуша, њихово петоро деце, као и четворо деце од браће му из Бачког Доброг Поља.

Куд год погледам, са катуна, на сваком пропланку, чобани са овцама, косци, скупљачи сена, село КИПИ од рада. Задивљен сам њиховом организацијом рада, сваки члан породице био је задужен за неки посао. За мене је било чудно кошење ливада са ниском али густом травом а косци, не да косе већ БРИЈУ, а иза њих откосу пуни траве.

Оба стрица вредни домаћини, сваки са преко сто оваца, пар крава и коња. Од млека су стрине правиле више врста сирева и кајмак који су остављале у мешине.

Проблем на катунима је била вода. Сталне воде било је у локвама, и та вода се је једино користила за појење стоке. Вода за пиће добијала се из СНИЈЕГА који се чувао по пећинама. Сестра Зорка би ишла по снијег, који би упртила и донела до катуна и ставила га у дрвено корито где би се топио и давао воду за пиће и кување. Чобани су овце тек пред смирај дана догонили, а пре уласка истих у тор, оне су се музле.

У једно лонче од литре насуше

снега и намузоше у њега млијека: „ ево ти Милане пивског сладоледа“, мислим да су га звали ЈОМУЖА.

Следећег дана посећујем фамилију стричевића Луке, весела који је био пун прича и анегдота Пивљана.

Дивим се бројношћу братственика, свака фамилија са пуно деце а једном братственику - ЈОЈИ, је једанестом детету кумовао председник државе ТИТО. У селу постоји четворогодишња основа школа. Домар школе био је стрица Милета. По причању стричева у Боричју је тада живело око ТРИ СТОТИНЕ душа.

Тренутно у селу живи око ОСАМ-ДЕСЕТ становника а школа је без ђака.

Пети дан на катуна, стрица Милета ми предлаже да одемо до села. Кад смо стигли у село, стрица ме води до једне рушевине куће коју су Немци запалили за време рата.

Милане сад се налазиш на темељима куће коју је сазидо твој БЕД МИЛАН. Стрица ме пита да ли знам како ми се звао праћед, рекох му да не знам. Исти ме утеша: „док си овде сазнаћеш“.

„Милане вечерас ћеш спавати код нас на катуна а ујутро ћеш ПЈЕНИТИ КОТАО.“

Сутри дан у цик зоре буди ме стрица ко те ме води код стрине и бабе МИ-

ЛУШЕ, које су у великом котлу на веригама кувале млеко. Поздравих се са њима и седнем посматрајући шта раде.

Стрина Цвијета узме тањир и са котла хвата пјену кашиком, сипа је у тањир и даде ми да једем пјену, која је морам признати била лошег укуса а који јој је давао пепео и дим ватре.

Размишљам о сврхи пјењења котла кад бака ми Милуша приђе и поче причати о историји нашег браства уназад 250 година:

„Наша пра прабаба КАНДА са ђеверима, а преобучена у мушко, свети мужа кога су убили Турци. КАНДА је са три сина дошла у Пиву, Пирни до. Синови су јој ЈОВО, ЛУКА и ТОМО. Име КАНДИНОГ мужа незнамо. Ми смо потомци КАНДИНОГ СИНА ЛУКЕ. Лука Кандин имао је три сина АЋИМА, МИРА и ИЛИЈУ. Наше подбратство води порекло од Мира Лукиног који је имао пет синова, ИЛИЈУ, БЕЛУ, ЛАЗАРА, ГЛИГОРА и САВА, а да по МИРУ наше подбратство је добило надимак Мировићи. Значи Милане да твој праћед Лазар и мој свекар САВА су рођена браћа. Твој праћед је Лазар и он је имао два сина: Милана, твог ђеда и Срђана који је одселио за Гајтан. Већ знаш да твој ђед Милан имао двоје деце, твог оца Спасоја и стрица Сава који су 1923 године са

стричевићем НЕШОМ одселили за Македонију.“

Други дан пјењења котла био је допуњен са познавањем осталих братственика. Описала ми је страдање мог ђеда 1912. год. у балканском рату, његовом рањавању и жељи кад је схватио да му нема лека, да умре у БОРИЧЈУ, те га је брат од стрица БОШКО, да би му испунио последњу жељу, упртио и носио по снежним наносима до Андријевице где га је у шуми сахрањено.

Од баке Милуше имао сам и критике. Наиме, у то време су биле модерне сомотне панталоне такозване звонцаре, а на њима су имали рекламни знак ЛУЛУ. „Милане, ми смо имали рођака који је био у Америку и кад се вратио из Америке пушио је лулу, па су нас Мировиће погрдно називали Лулације, па су у задње време то заборавили али ћеш их ти сад на то подсетити.“

После дводневног пјењења котла схватио сам сврху истог.

Морам овде напоменути специфичност црногорског народа да по удаји наше девојке уласком у ново братство прихватају исто као своје и све чине да исто ојача, и да то братство живи у слози и благостању јер јаком братству осигуран је опстанак и њиховог потомства.

Таква ХЕРОИНА дошла је у наше браство из браства ДАКИЋА, наша бака МИЛУША удата за БОШКА САВИНА и са њим је изродила десеторо деце, осам синова и две ћерке. По природи изузетно паметна, са изванредном меморијом, била је жива енциклопедија.

Имао са част и срећу да са том умном старицом проведем два дана уз катао, што је на мене оставило позитиван и неизбрисив траг.

Прикупљајући библиографску и архивску грађу, допунио сам моја сазнања о историјату мога братства, те се моје братство као ретко које може похвалити да зна своје порекло уназад скоро песто година.

Мој најстарији познати предак је рођен првом половином 17. века у Бањанима, Петровићи, који је имао четири сина, сви чувени Требињски хајдуци. Звао се Дамјан, и исти је умро у селу Мојдеж код Херцег Но-

БИОГРАФИЈА АУТОРА

Кецојевић Спасоја Милан (Јосифово, Македонија, 1940. године), дете колониста. Из Македоније протерани од стране Бугара и били избеглице у Лесковцу. По завршетку другог светског рата колонизовани у Црвенки, Војводина, 1945. године. Основну школу, гимназију и други степен ПМФ-а завршава уз рад. Радио у просвети Војводине, прво као професор, потом као директор гимназије у Апатину, а затим и као спољни сарадник Регионалног просветног завода и члан оцењивачког одбора Завода за издавање уџбеника Војводине. Учесник конгреса МФА Југославије (математичара, физичара, астронома), конференције физичара Србије као и конференције педагога Војводине. У оквиру друштва МФА Војводине организује покрајинска, републичка, савезна такмичења младих физичара и математичара. За свој просветни рад добија звање педагошког саветника, а добитник је и низа друштвених признања: Награде ослобођења СО Апатин, Повеле Скупштине републике Србије због изузетног доприноса у развоју васпитања и образовања. Након пензионисања живи у Херцег Новом.

Лука Кецојевић на гробу Ивана Кецојевића, перјаника и племенског капетана, највисочијег човјека краљевине ЦГ

вог, почетком 18. века.

Његов најстарији син ШЋЕПАН, који се по архивама прозива титулом војводе, ожењен је КАНДОМ са којом има три сина, ЈОВАНА, ЛУКУ и ТОМУ. Канда из Бањана са синовима бежи у Пиву, у Пирни До. Мој предак је ЛУКА ШЋЕПАНОВ и КАНДИН, КОЈИ ЈЕ ДРУГОМ ПОЛОВИНОМ 18. ВЕКА УМРО У ПИРНОМ ДОЛУ

ЛУКА ШЋЕПАНОВ ИМА ТРИ СИНА: АЋИМА, МИРА и ИЛИЈУ

Мој следећи предак је МИРО ЛУКИН

МИРО ЛУКИН има пет синова:

ИЛИЈУ, БЕЛА, ЛАЗАРА, ГЛИГОРА и САВА

Мој следећи предак је ЛАЗАР МИРОВ

ЛАЗАР МИРОВ је имао два сина: МИЛАНА и СРДАНА

Мој следећи предак је МИЛАН ЛАЗАРОВ

МИЛАН ЛАЗАРОВ имао је два сина САВА и СПАСОЈА

Мој следећи предак, а и мој отац, је СПАСОЈЕ МИЛАНОВ

СПАСОЈЕ МИЛАНОВ ИМА ПЕТОРО ДЕЦЕ: АЛЕКСАНДРА, ДУШАНКУ, МИЛАНА, ПЕТРА и МИРЈАНУ

Знаменити калуђери из пивске породице Гломазић

Поликарпа Гломазић

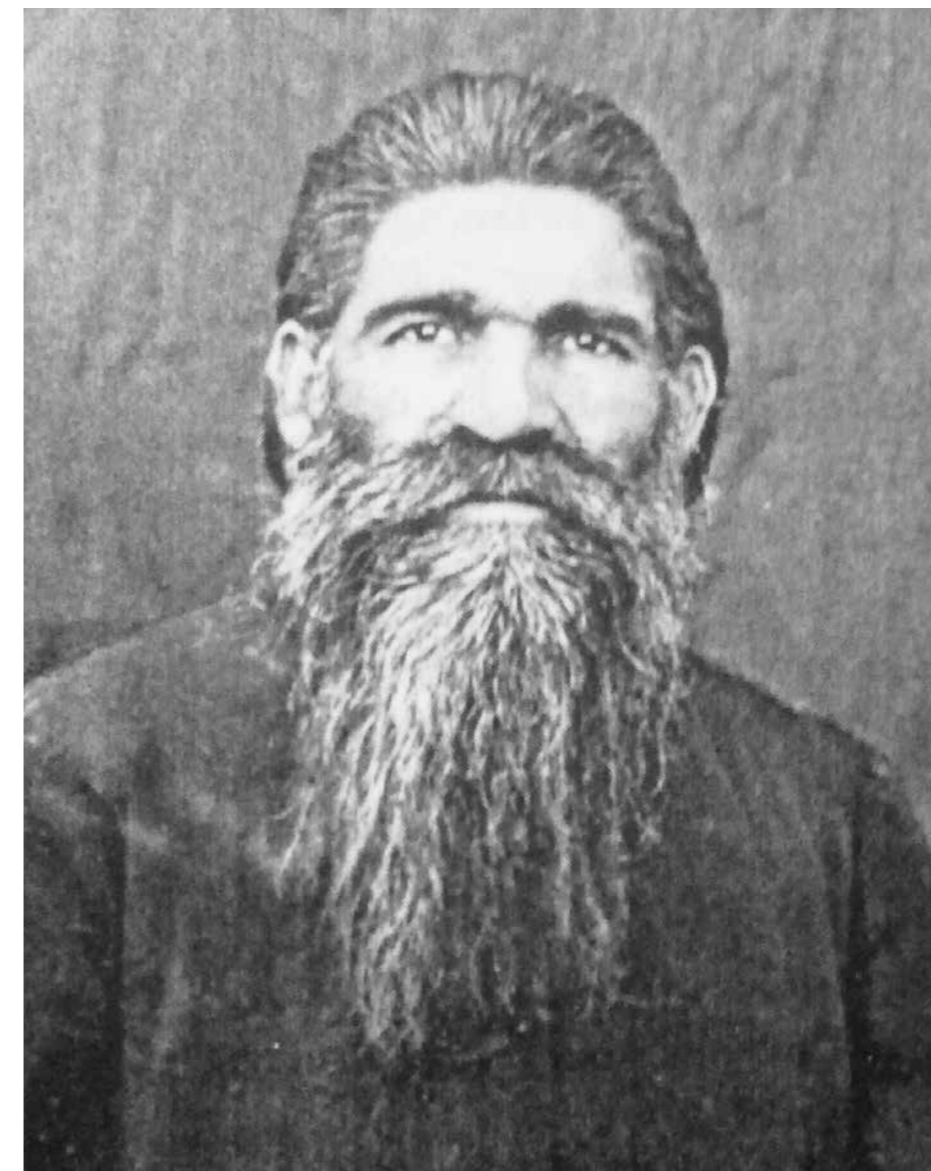
ПОЛИКАРПА (ОБРАД) ГЛОМАЗИЋ

Рођен 1840. године у Рудиницама, од оца Гаја и мајке Станице, рођене Ђикановић. Његов отац Гајо је по повратку са дугог пута у Русију као ђакон, пратилац Хаџи Арсеније Гаговића (1812-1819) напустио Пивски манастир и отишао у Рудинице да брине о породици. Гајо је знао да довођењем свог сина у Манастир који му је био друго дијете веже за све вриједности и идеје борбе за ослобођење, а преко њега и остале синове Спасоја, Павла и Јола. Кад је стасао Гајо је Обрада довео у Манастир Пиву код калуђера Мирослава Мира за ђакона гђе је био рукоположен за калуђера 1860. године добивши калуђерско име Поликарпа. Тиме је настављена породична традиција, а прије Мирослава калуђери су у породици Гломазић били Атанасије, Антоније, Максим, Христофор, Герасим и други. Пивски манастир је био попут луче из које су зрачиле слобода и идеје. У вријеме када је игуман Пивског манастира био Поликарпа Турци су били огорчени на калуђере, а посебно на калуђера Поликарпу, па су неколико пута покушали да га ликвидирају. Једном приликом када се враћао из Плужина Турци су запосјели пут. У моменту кад се приближавао Турцима он изненада истрже сабљу из корица и повиче:

„Сокак, пашчадијо турска“. Турци нијесу очекивали овакав сусрет са калуђером и пуште га да прође. За Манастир Пиву Поликарпа је учинио много. Три пута је прекривао Манастир заједно са Серафимом Бачићем и Теодосијем Сочицом. За породицу Гломазић је учинио доста. Школовао је много знаменитих Гломазића, а то су Спасоје, Павле, Ђурко, Раде, Ђуро, све истакнути борци за слободу. Поликарпа је после рата школовао синовце Мира и Јефtimiја. Умро је 17. јуна 1908. године код Пивског манастира. Његов споменик је након потапања премјештен из старог манастира у нови на улазна врата, што свједочи да је Поликарпа (Обрад) Гломазић био један од најистакнутијих ликова свога времена.

Стари Пивски манастир и гроб Поликарпа Гломазића

Јефtimiје Гломазић

ЈЕФТИМИЈЕ (ЈЕФТО) ГЛОМАЗИЋ

Рођен у Рудиницама 10. јуна 1873. године од оца Спасоја и мајке Вемије. Бетињство је провео код стрица Поликарпе, Игумана Пивског манастира, а основну школу је завршио на Горанску као одличан ђак. Како је у Црној Гори већ била успостављена стајаћа војска то је потреба за школованим кадром била све већа. У Подгорици је формирана у то вријеме подофицирска школа. Из Пиве су се тражили кадрови. Тако је и Јефtimiје пожелио да похађа ову школу. Међутим, за пријем се питао искључиво Војвода Лазар Сочица, кум његовог стрица Поликарпе. Очигледо да би Јефtimiје био сигурно примљен у ову школу, али се био пријавио и војводин сестрић Војин Мићановић, па је Војвода Лазар упутио писмо школи да се прими његов сестрић, што су ови прихватили. Знајући за то Јефtimiје пође код Војводе и овако му „скреше“: „Тојаго од тојаге, нећеш ти мени судити“ и то је био један од разлога да оде у манастир и закалуђери се. Из Пивског манастира од свог стрица и по његовој препоруци иде у Мостар код Игумана Петра Зимоњића који га је послао у Манастир Житомирлић гђе се закалуђерио и добио црквено име Јефtimiје. Након боравка у Херцеговини он 1908. године долази на

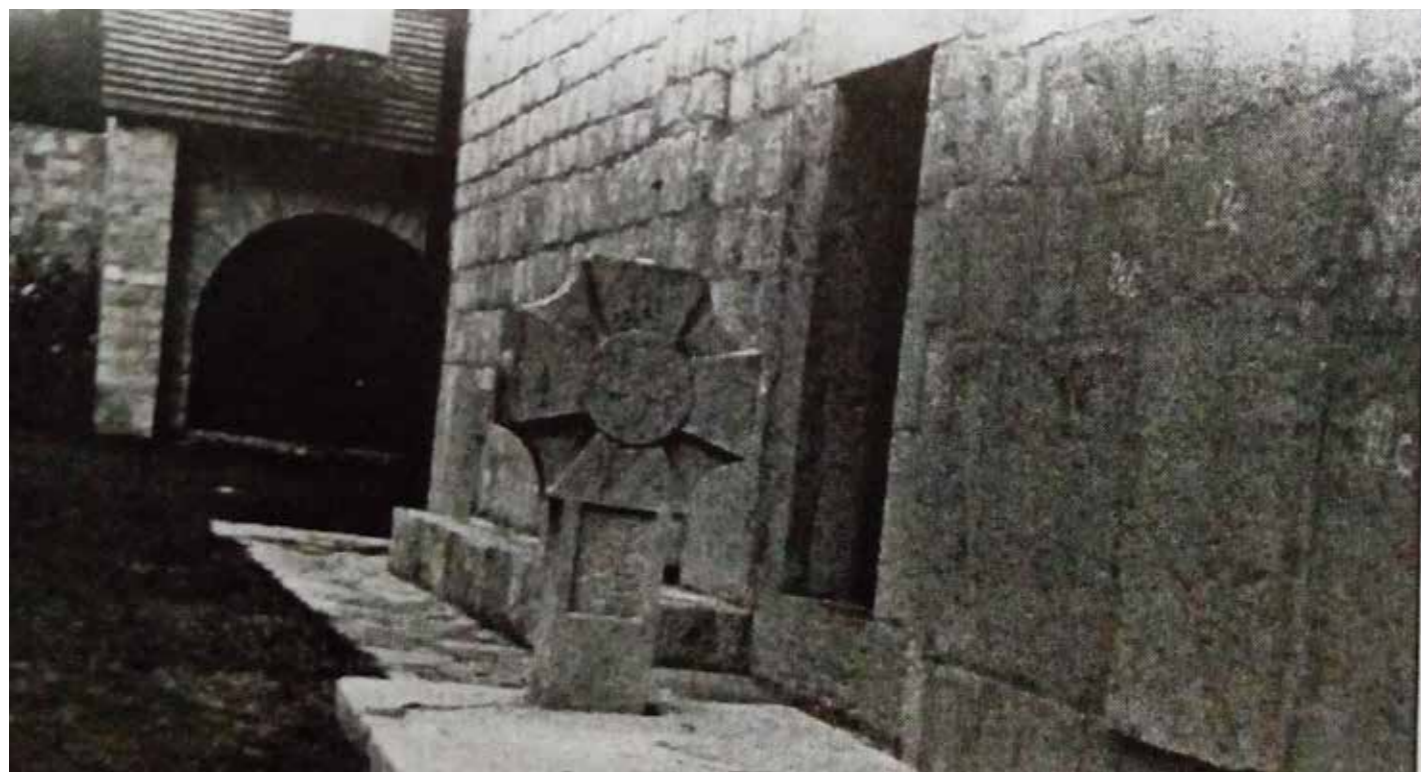

Цетиње одакле га распоређују у Манастир Острог, а затим у Манастир Дуга (Братоножићи). 1916. године бива премјештен у Манастир Добриловина гђе га затиче окупација Аустроугарске. Пошто је био велики борац за слободу и добро познат властима постојала је опасност да га ухапсе па из Добриловине бјежи у Пиву код својих гђе одмах формира патриотску комитску групу заједно са Спасојем Тадићем коју су, осим њих двојице, сачињавали Павле Благојевић, Дрека Тијанић, Раде Гломазић, Васиљ Гргур, Грујица Дубљевић, Бећко Бајагић, Лале Цицимил и други. Када је умро 1949. године код Манастира Пива ђе је и сахрањен, сви говорници су истичали да је Јефтимије био досљедан борац за слободу, а др Радош Вилотијевић је, говорећи о Јефтимију са поштовањем, рекао да је последице Баја Пивљанина овај калуђер-комита био најхрабрији Пивљанин и не само Пивљанин.

Приредио Павле Пајо Гломазић, користећи књигу Милисав Гломазића „Истина није табу тема, а импровизације и погрешне интерпретације научни докази – прилог за монографију Гломазића“ (Подгорица, 2008)

Запис калуђера Баја Гломазића

Стари Пивски манастир и гроб Поликарпа Гломазића

БАЈУ ПИВЉАНИНУ

Силна војска азијатска
Од бијелог Скадра лети,
А са жељом да погази
На Цетиње олтар свети!

Још се није задња војска
Из скадарског дигла блата,
А првјенац ено јој се
Вртијељске горе хвата!

Притисла је силна војска
Шест сахата пуних хода,
А тутањ се њезин чује
Преко Р'јеке и Обода.

Гази Турчин испред себе
Црногорску сиротињу,
А у срцу жељу носи
Да почине на Цетињу! –

Ко ће сада на пут стати
Силовитој овој хорди,
Што је везир горди Шенђер,
На Цетиње наше води?!

Ти витеже српски Бајо,
Стаде њојзи на сусрету,
Да нам браниш Престолницу
Црногорску ову свету!

У врх горе Вртијељке
Ти дочека страшну силу,
Као оно Леонида
У славном Термопилу!

Па у Турке као соко
Са тристотин' друга суну,
И ка муња из облака
У душманску војску груну!

За пет дана и пет ноћи
Витешки се бојак био,
И јуначки, ка' Обилић
Турске чете разгонио!

И на прагу од Цетиња
Слободе си плам уждио,
Који но се с Вртијељке
На све стране свијетлио.

Из тог плама јуначкога
Пустио си био стр'јеле,
Које но су пола војске
Шенђерове разнијеле.

Радоје Рогановић Црногорац (1851 - 1899), учитељ, државни благајник, родољуб и један од најпопуларнијих народних пјесника с краја 19. вијека. Рођен је у Прогоновићима у Љешанској нахији. Његова поезија пригодничарског духа обрађивала је значајније догађаје са црногорског двора, а написао је и двије историјске драме у стиху: „Царев лаз“ и „Бој на Трњине“.

Теб' одгоји Ерцеговка
У јуначкој српској Пиви,
Па долеће амо к нама
Као прави соко сиви!

Долеће нам – у 'ве горе
Ерцеговска сјајна зв'јездо,
Да помогнеш бранити нам
Од старина славно гњездо!

За то теби виша слава
Данас сија међу нама,
Него да си с' ти родио
У 'вом ст'јењу и горама.

Ево сада двјеста љета
Од како си с твојом четом,
Ти пануо пред манастир
И цетињском црквом светом.

Пануо си бранећи их
Да их душман не обали;
Зато теби Црногорци
Желе Спомен дићи мали!
А да љепши међу нама
Теб' Споменик буде ови,
Красиће га урезани

Милог Књаза нам стихови!
Који ти се одужио
Кад слободу Пиви даде!
И кад пред Њим тешки зулум
Са огњишта твог нестале!
Ал' и овим Књаз наш жели
Да с' одужи твојој сјени,
И да каже цјелом св'јету
Да витештво твоје ц'јени'

У славном „Горском Вјенцу“
Владика ти с' одужио;
Кад је тебе међу прве
Соколове уврстио.
Весели се сиви орле
У те рајске Божје дворе,
Кад узносе твоју славу
Владаоци Црне Горе!

Весели се српски Змају
Дико наше историје
Кад ти спомен жели дићи:
Горско јато Србадије!

Радоје Рогановић Црногорац – „Глас Црногорца“ 5. мај 1890.

СВЕТОЗАР ТОМИЋ

СВЕТОЗАР ТОМИЋ: ПИВА И ПИВЉАНИ (8)

Професор, историчар, етнограф и географ Светозар Томић (1872-1954) својом интердисциплинарном студијом „Пива и Пивљани“, која је у издању САНУ промовисана 1949. године, дао је огроман научни допринос за наш крај. Из те студије у неколико наставака објавићемо изводе из њеног посебног дијела који је посвећен насељима и породицама у Жупи и на Планини. Ријеч је о истраживањима које је овај научник објавио прије Другог свјетског рата, боравећи у Пиви и проучавајући литературу

Пивљани су чист тип Херцеговца, динарскога човека; који је у планини живео, сам се развијао и сам себи своју културу стварао. Има код Пивљана нешто у психи што их разликује од Дробњака и од других црногорских Брђана, а то је нека врста повучености, скромности и неповерљивости, што је по моме нахођењу дошло од досадашње њихове усамљености. Кад су у пољу, сељаци пивски радо ступају с човеком у раз-

Пивљани полако иду, полако али зрело мисле, полако говоре и све је код њих одмјерено

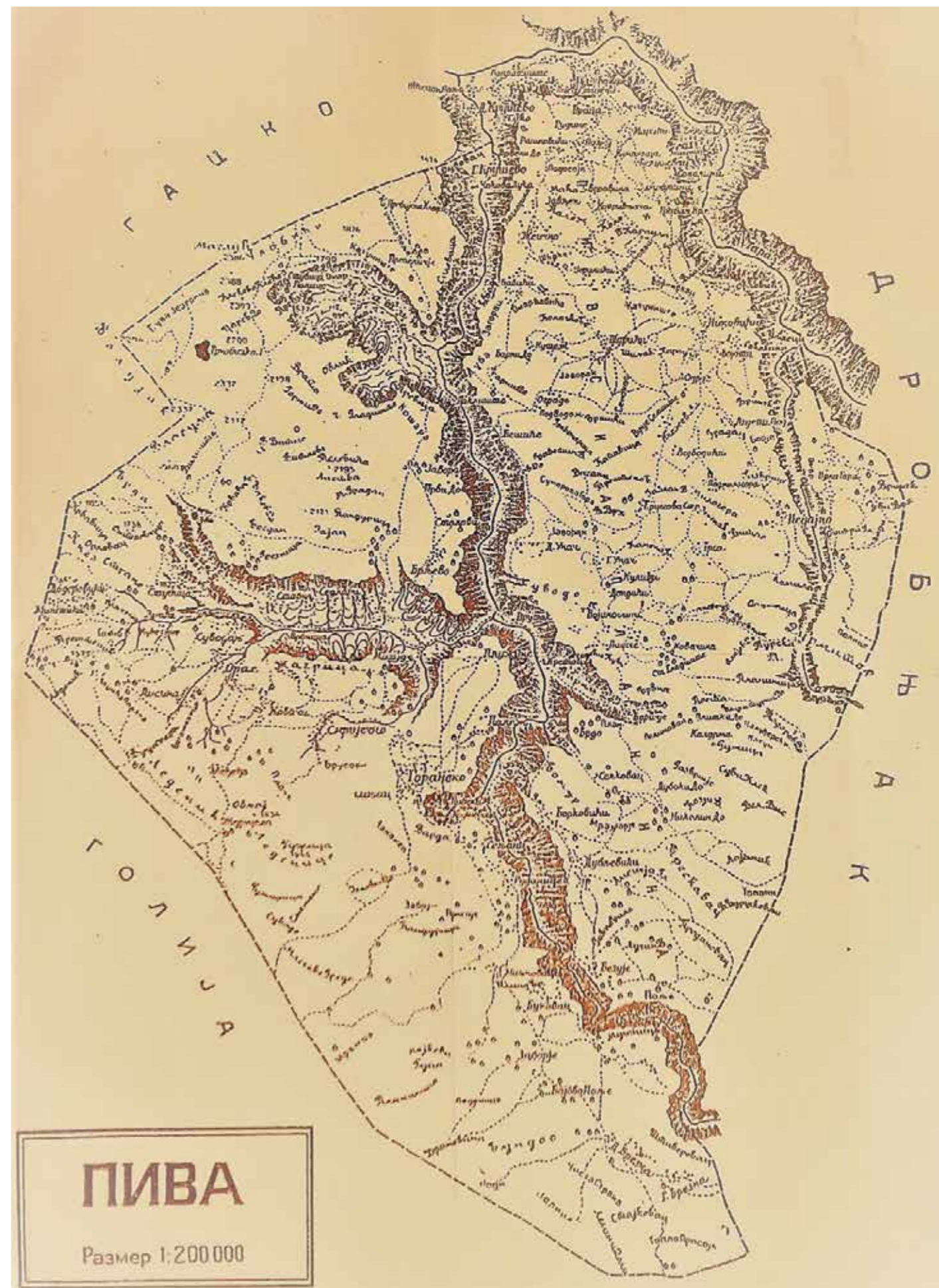
говор и хоће да учине сваку услугу; међутим на скупу, у хану или на тргу тешко ступају у разговор и још теже се поверавају страну човеку, што је сушта противност Дробњацима. "Пивљани полако иду, полако али зрело мисле, полако говоре и све је код њих одмерено и као са неком натегом", веле наши људи-

Пивљани су физички врло развијени; и спадају међу најбоље развијене делове нашег народа. Раста су, обично висока, плећи и прсију широких, грудни кош им је више четвртаст но обао, снажни су "као земља", имају доста велику главу и прилично дебеле усне, кукови и карличне кости су им доста развијени, спорога су хода, дебелих ногу (развијених листова), великога корак и широких стопала. Длакави су (рутави) по-раменима, леђима и грудима. Боја им је косе и очију већином мрка.

Теже је утврдити душевне особине Пивљана. Зна се да између Жупљана и ових са Планине има неке разлике. Војвода Лазар Сочица често је корео Жупљане са Планинцима и

говорио: "Погледајте: како су ови са Планине отресити и како на њима све лијепо стоји, па макар и подерано било". И међу самим Пивљанима постоји мишљење да су Жупљани скромнији и бистрији но Планинци, а ови да су поноситији, бољи домаћини и гостопримљивији. Па и између сељака у Планини има разлике. Они у селима дуж кањона Пиве куд и камо су отреситији него они испод Дурмитора и око Сушице. Тако исто нису ни сви Жупљани једнаки.

Поједине породице у Пиви се истичу извесним психичким цртама. Зна се да су Кулићи и Војиновићи окретни и живи, велике шалције и кад се шале добро је, иначе су напрасити и злопамтила. За Тадиће и Шипчиће веле да су окретни и довитљиви, способни за шалу, за смех, за трговину, за живот и уопште за све. Бајагићи добро причају и политичари су. Тако се исто зна да су такви и Брежњани, нарочито Дурутовићи и Букановићи. Сердарство је било у Пиви у кући Гаговића; прво војводство у кући Јоковића, па прешло на

Љешевиће, а са ових на Лазара Социцу.

Докле су Пивљани у Пиви овакви како су окарактерисани, дотле су, кад напусте свој крај и дођу у нову средину, људи који се умеју снаћи, окретни и живи, способни трговци, добри домаћини; њихова физичка појава и природна бистрина даје им надмоћност над мештанима, те их ови цене и истичу над осталима; једном речи способни су за живот, али су способни и за зло. За Пивљане у Лозници Цвијић вели: "Пивљани су стари досељеници. Припадали су неким угледним породицама из Пиве. Сви су били имућни, имали земље, коју су давали под "аренду". Сами су мало радили, али су умели "располагати", како се онда говорило. Свет се чудило њиховој вештини да с мало рада врло добро живе. Није код њих било разметања јунаштвом и хвалисавости, а имали су неке боље тежње и неку врсту отмености; осим тога оштар понос и начин понашања који је уливао респект и старинцима. Ретко су се с ким спријатељили, а били су верни пријатељи на које се могло у најтежим приликама ослонити, а оне су онда у Лозници биле честе"[161].

"Пивљани су убојице, тако је наша наопака крв", рече ми једном у разговору Милош Бајагић, племенски капетан. Ова опаска једног виђењог Пивљанина објашњава појаву што су готово сви чувени хајдуци из друге половине XIX века у западној Србији били пореклом Пивљани (Јосовац од Јелисавчића из Заовина, старином Бајагић, Солдатовић из Драгачева, Бркић из Папратишта, Болмази из Дубраве код Ивањице итд. Сви су старином Пивљани). Љуба Павловић, испитивач ваљевскога и подринскога краја, где има доста досељеника из Херцеговине, нарочито из Пиве, вели: "Бањани, Граховљани и Пивљани су чувени хајдуци и вечити незадовољници, а међу њима никада слоге и братства, вечита подвојеност и самоћа".

Пивљани су строго морални људи. Жене се обично из суседних или даљих племена, врло ретко из суседнога села а из свога никада осим "погрешком".

Пивљани се разликују од других - са скупа на Планини 60-их година прошлог вијека

Много се води рачуна о кући из које се девојка узима и од кога је девојачка мајка. "Ништа горе но несоја у кућу довести" и "каква мајка онаква и ћерка", веле Пивљани. Кад девојку дају из куће и сватови је повећу, отац или најстарији рођак, овако јој говори у виду благослова: "Пођи, поступи (послушај), срети, испрати за годину дана, тако ти не била проклета наша храна".

Ако се деси - што је врло ретко - да нека девојка добије ванбрачно дете, онда је она презрена од њенога братства и забележена у целога племену.[164] Ово иде у дивљаштво и нимало није човечно, али патријархални морални закони су тешки и строги. Ако пак неки виђени човек нема деце са својом женом, онда му се гледа кроз прсте ако добије ванбрачно дете и усини га, само да му се не би траг утро. Развод брака у Пиви не постоји.

Пивљани су, као и остали српски сељаци у Херцеговини, побожни: моле се богу очу празника и не-

деље, понека кућа има "иконлук" са кандилом и иконом крснога имена. Имају сада приличан број цркава, а до пре 80 година манастир им је замењивао сеоске цркве и он је општи. Неки предак Делића, као дечко би одведен у Цариград, потурчи се и ступи у царске делије (отуда и презиме Делић), врсту јаничара. Постаје старешина делија и обогати се. Под старост врати се кући и понова се покрсти. Да би свакоме показао да је био и муслиманин, он још за живота начини "нишан" на "мазар" (споменик за гроб) и на самрти нареди да му се тај нишан стави чело ногу, а крст чело главе. То и учини и тако је гроб имао обележје хришћанства и муслиманства[165] Пивљани гроб зидају. Стране гроба зову се "бедримице" а гроб се покрива плочом, те земља не пада непосредно на мртваца. У случају смрти на путу они мртваца сахране у најближем гробљу, само ако је српско.

Докле су Пивљани изван Пиве

склони и на казнима дела, дотле су у своме месту поштени и не памти се да је било разбојништва или убиства из користољубља. Лети је пуна планина говеда; и коња без чобана, иду куда хоће и пасу где, хоће и никад се ниједно не изгуби. Ситна се стока чува због вукова, а не због чега другога.

Са капетаном Бајагићем пошао сам из манастира (5 августа 1912 године) за Брезна. Капетан је носио "дацију" (порез) око 6.000 перпера у бисагама на своме јахаћем коњу. Заноћили смо у Доњим Брезнима, на друму, у некој кошари без пода и без стакла на прозорима, коју су они звали хан. У хану су била два одељења: једно за спавање гостију, а друго са тезгом за пиће, а по средини је био ходник (по њиховоме "портик"). Цела кућа са свим покућанством и пићем није вредела ни 500 динара. Бајагић скинувши бисаге с новцима баца их у ходник до самих врата. После малага одмора ми хтедосмо изаћи да се

прошетамо и капетан Бајагић рече механџији: "Дрека (тако се звао механџија), бога ти, убаца ове бисаге са дацијом тамо иза банка (тезге) да не стоје овдје у портику". На то Дрека плану: "Зар ти, капетане, можеш и посумњати да у мојој кући може што нестати? Ако си што тако мислио одмах да ми идеш из куће, јер је то за мене срамота. Не само што ће те бисаге преноћити ту у портику, но нећу ни врата затварати". Капетан се стаде извињавати Дреки да он то није ни мислио, но да се људи не спотакну ноћу на бисаге, ако би ко улазио... И би како Дрека рече: бисаге са новцима осташе у ходнику и врата осташе целу ноћ отворена... Сутрадан се капетан и ја растадосмо, ја пођох за Дробњак а он сам преко Војника за Никшић.[166]

Задруге су се биле очувале у Пиви до пред I Светски рат. Истина, није било сувише великих задруга, али их је било врло много од десеторо до петнаесторо чељади, нарочито у селима на Планини, где је главно занимање сточарство, које се без задруге не може развијати нити одржавати. Највећа задруга 1912 год. била је у Спасоја Радојевића на Брезнима. Старешина задруге и "домаћин" је обично отац или најстарији члан по годинама. После оца долази најстарији син, а ако овај не ваља, онда најспособнији и највреднији ("ко снагује, тај старешинује", веле Пивљани). Увече се наређује шта се има сутра радити, и ту нема противречења. У кући је невеста најмлађа, па девојка. Домаћица је најстарија после домаћина, она је старешина унутра у кући.

У задругама деца са млађим женама засебно седе за трпезом, а људи и сви одраслији засебно. Најамници (слуге) ручавају са људима и сматрају се као чланови породице.[167] Ујутру прво устају невесте и девојке, помету и успреме кућу и наложе ватру; затим устају жене, па тек онда људи.

Иако се Пивљани сматрају као споримислиоци, они ипак имају оштро око и фини суд. Главна сметња, њихову развијању била је у томе што су били кроз сва времена беспућем одвојени од целог света, што нису

имали школа и што су имали за најближе суседе гатачке Србе муслимане, који су били надалеко по злу чувени. Докле је кроз Дробњак пролазио главни друм, који је од најстаријих времена везивао Приморје и живе трговачке и културне центре Оногошт и Врхобрезницу (Риђане-Таслицу, данас Никшић, Пљевља), дотле кроз Пиву нити је кад било нити сада има икаквог живљег саобраћаја. Али природна бистрина и здраво расуђивање постоји и код Пивљана исто онако као и код осталих наших Брђана, само што је то прикривено и неизрађено. Додиром са културним срединама и школом та се даровитост појављује и Пивљани у томе мало коме уступају.[168] Њихове пословице: Злу браву зла паша не гине; Христос се родио, а ја сам се бачио; Ништа горе но несоја у кућу довести; Зна гара ће је бара] Многога ми је празна кућа усрећила; Коњ се познаје по ходу, а човек по збору, итд., показују бистре и оштроумне људе.

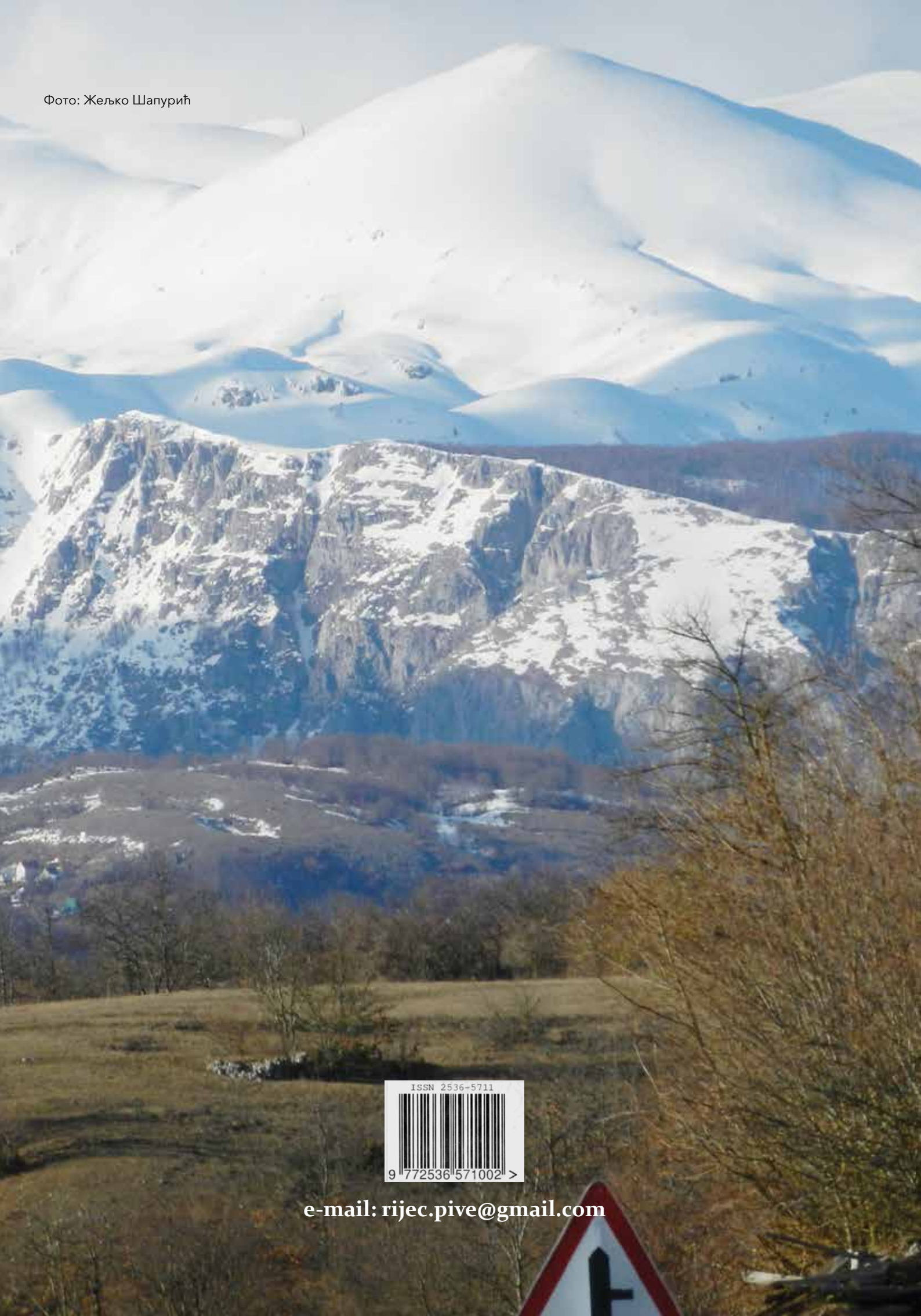
Тако исто и припеви уз гусле показују бистрину Пивљана, као ови:

Тешко вуку меса не једући,
А јунаку вина не пијући,
Добру коњу зоби не зобљући,
Празној ћеси често кумујући.
Тешко капи на ћелавој глави,
А копчама на кривим ногама;
Тешко звонцу на шугаву јарцу
А брцима на слинаву старцу.
Тешко мене силом пјевајући,
У буцаку баби слушајући,
Удовици самој спавајући,
Калуђеру на њу гледајући.
Тешко пушци у страшљивој руци,
А јунаку у братству нејаку;
Тешко ватри од љескове гране,
А пуници од зетовске хране.
Тешко селу куда војска прође,
А ђевојци која сама дође,
Прво ти је јутро прекорена:
"Да си добра, не би дошла сама".
Нема лажи без сиједи браде,
Ни весела без момчади младе;
Нема лета без Ђурђева дана,
Нити брата док не роди мајка;
Нема огња без стржева пања,
Ни милости без невјесте туђе,
Ни љубави праве без ђевојке...

Приредио: Радмилко Тадић

Фото: Жељко Шапурић

e-mail: rijec.pive@gmail.com

